

Katedra ruského a francouzského jazyka

Pedagogická fakulta

Západočeské univerzity v Plzni

Vešslavínova 42

306 14 Plzeň

tel. 377 63 6171

PROTOKOL O HODNOCENÍ PRÁCE

Práce: diplomová

Hodnocení: vedoucího

Práci hodnotil(a): Mgr. Jiřina Svobodová, CSc.

Práci předložil(a): Bc. Irina Buřičová

Název práce: **Орфография иноязычных слов в современном русском языке**

1. CÍL PRÁCE (uved'te, do jaké míry byl naplněn):

Cíl diplomové práce není autorkou přesně definován, lze předpokládat, že se jedná o vymezení a stanovení zákonitostí grafického ukotvení slov přejatých do ruštiny se zaměřením na jejich současnou podobu a pravopis. Cíl posuzované práce nepřímo vyplývá z vytyčených dílčích úkolů a zároveň ze samotného názvu práce. To v podstatě koresponduje se zásadami uvedenými v zadání diplomové práce. Ze struktury práce rovněž vyplývá, že autorka si stanovila dílčí úkol – analyzovat současná pravopisná pravidla a jejich produktivnost vzhledem ke zkoumané problematice pravopisu přejatých slov v ruštině.

Za zásadní považujeme praktickou část věnovanou přejatým slovům v učebnicích a na hodinách ruského jazyka. Tato část je podle našeho názoru nejslabší částí diplomové práce. S ohledem na způsob zpracování lze konstatovat, že cíl byl dosažen částečně.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Téma diplomové práce je zajímavé a obsáhlé. Poměrně náročné je posouzení současného stavu pravopisné normy v oblasti přejatých slov v ruštině. Je pravdou, že toto téma bylo vždy poměrně diskutabilní a v odborné literatuře je věnována pozornost spíše dílčí problematice určitých pravopisných jevů (psaní zdvojených souhlásek apod.), celkově systém pravopisu přejatých slov není zcela ustálený a nepřetržitě se vyvíjí. Stejně tak jednotlivé lexémy mohou procházet složitou cestou, než zakotví v jazykovém systému ruštiny, často procházejí určitým vývojem, který vzhledem k jejich charakteru neologismů není vždy možné zachytit lexikograficky. Přestože jsou v posledních letech vydávány v hojnější míře slovníky cizích slov, nemohou fixovat veškeré nově se objevující lexémy. Určitá složitost lexikografického zachycení přejatých výrazů spočívá rovněž v odlišné grafické podobě ruštiny (azbuče) a jazyků, ze kterých jsou slova přejímána (především z angličtiny, francouzštiny, holandštiny aj.).

Před diplomantkou tedy stál nelehký úkol prostudovat odbornou literaturu a pokusit se splnit vytyčené úkoly. Posuzovaná práce se skládá ze tří kapitol nestejněho rozsahu. V první kapitole pod názvem *Орфография и принципы правописания в русском языке* vysvětluje autorka ve třech paragrafech (podkapitolách) pojmy pravopis a grafika ruštiny, nalézáme zde rovněž popis azbuky. Další pasáže ve 2. podkapitole jsou věnovány některým důležitým momentům z historie pravopisu (reforma v r.1917, pravidla pravopisu z r.1956), poslední podkapitola se zabývá charakteristikou základních pravopisných principů v ruštině (s.15-17). Zhodnotíme-li význam 1. kapitoly, domníváme se, že je zde mnohé nadbytečné. Např. poměrně obsáhlé pojednání o grafice a

jejich typech příliš nesouvisí s problematikou diplomové práce. Stejně tak nadbytečné se jeví pasáže o pravopisu běloruštiny. Není jasné, o jaký zdroj opírá autorka např. své tvrzení na s.16.: „написание вместо в сочетание ого в окончаниях прилагательных и местоимений в корне слова сегодня.“ Za určité pozitivum 1. kapitoly lze považovat krátká stručná shrnutí základních myšlenek.

Druhá kapitola zahrnuje pět částí, v nichž autorka definuje pojem *иноязычные а заимствованные слова*, zabývá se způsoby a příčinami přejímání. Za nejdůležitější lze považovat 3. podkapitolu (s.24-43), zabývající se pravopisem přejatých slov. Tato část zahrnuje jakýsi výčet jmen a prací, ovšem není jasné, z jakého zdroje autorka tyto pasáže čerpá. Pravděpodobně jsou přejaty a nelze je považovat za zdroje prostudované, neboť nejsou uvedeny v seznamu použité literatury, jak by se dalo očekávat. Jedná se např. o tyto zdroje: Крысин Л.П. Толковый словарь иноязычных слов (2005), Комлев Н.Г. Словарь иностранных слов (2000), Афонькин С.Ю. Зри и корень: Толковый словарь иностранных слов греческого происхождения (2000); Заимствования в русском субстатаре. Англицизмы (2004); Кочедыков Л.Г. Краткий словарь иноязычных фразеологизмов (1995).

Na s.27-40 autorka opětovně zmiňuje nejednotnost pravopisu přejatých jmen, popisuje klasifikaci přejímaných slov s odkazem na L.V.Ščerbu a v souladu s tím uvádí obecná podstatná jména (bez jakékoli konkretizace), předkládá příklady pravopisu některých zeměpisných názvů, cizích jmen a příjmení. V bibliografii opět postrádáme tento zdroj. Dále vysvětluje princip tzv. praktické transkripce, zformulovaný A.M.Suchotinem, uvádí několik příkladů a poznamenává, že se v současné době ve spisovném jazyce převážně používá transkripce, méně často transliterace (s.29). Podle A.V.Fedorova (neuveden v bibliografii) je poměrně produktivním způsobem vedle transliterace především překlad zeměpisných názvů (30). Dále zdůrazňuje určité přednosti transkripce latinkou. Na s. 37 konstatuje, že během posledních 100-150 let postupně probíhá proces zjednodušeného psaní zdvojených souhlásek a uvádí určitý výčet slov (*адрес, арест, атака, афиша, батарея, волейбол* aj.), převzatých z přehledu uvedeným pouze jako ... - Обзор 1965: 165; na s. 38 pak autorka uvádí celý název zdroje: *Обзор предложений по усовершенствованию русской орфографии*. (Tento zdroj rovněž postrádáme v bibliografii diplomové práce). Zároveň jako důkaz určité rozkolísanosti pravopisu autorka vyjmenovává slova psaná v ruštině se zdvojenými souhláskami (*аллея, аппарат, грамматика, суббота*), jako zdroj uvádí autorku I.V. Nečajevovou (s.38).

V závěru podkapitoly diplomantka shrnuje údaje a vyjmenovává čtyři způsoby písemného vyjádření písemné podoby přejatých slov v ruštině (praktická transkripce, transliterace, překlad a přepis latinkou). Dále se opírá o publikaci Rozental'a a cituje paragrafy týkající se psaní přejatých slov se zdvojenými souhláskami. Přímou za textem uvádí internetový zdroj, což je nezvyklé. Odkud čerpá poučení o pravopisu přejatých slov s použitím samohlásky «э» v pozici po souhláskách, však není zřejmé (s.42-43). Uváděné odkazy na s.45, např. Duličenko, Romanov, Lotte, dále Licholotov (61) aj. opět postrádáme v seznamu použité literatury. Na s. 46-47 je několik příkladů z tisku. V bodě 2.2 (s.48-50) následuje vyjmenování příkladů přejímek z období let 1960-1990.

S tématem práce souvisí pojednání o přejímkách ve slovnících a v tisku (podkapitoly 2.4 a 2.5 s.51-58). Tyto pasáže pravděpodobně nebyly excerpovány, ale byly převzaty, aniž by byly zdroje slovníků uvedeny v bibliografii (viz výše uvedená zmínka o struktuře diplomové práce). Poslední bod 2.5 popisuje anglicismy a amerikanismy v počítačové oblasti.

V poslední prakticky zaměřené kapitole měla autorka prokázat schopnost aplikovat teoretické poznatky v praxi. Provádí stručnou analýzu učebnice ruštiny Raduga po-novomu 3 z hlediska výskytu přejatých slov, uvádí excerpce a stručně se snaží výrazy komentovat z hlediska jejich významu a pravopisu. Ne zcela se ztotožňujeme s některými příklady. Na s.67 je uvedeno slovo *бронная* – название улицы (удвоенная согласная нн). Lexém *бронный* je praslovanského původu, v češtině bylo adjektivum „brněný“ ve významu «железный». V textu poslední kapitoly bez vysvětlení a jakéhokoli odkazu při hodnocení přejímek autorka používá výraz *трансплантация* (трансплантация). Při hodnocení autentičnosti příkladů v tabulkách se nelze opřít o výchozí text, neboť ho autorka nezařadila.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

Práce je psána rusky, zahrnuje 77 tištěných stran, bibliografický aparát je neúplný, není seřazen abecedně a neodpovídá uváděným zdrojům v textu diplomové práce; chybí např. zdroje uváděné na s.51 – přejímky ve slovnících ruského jazyka – Крысин Л.П. Толковый словарь иноязычных слов (2005), Комлев Н.Г. Словарь иностранных слов (2000), Афонькин С.Ю. Зри и корень: Толковый словарь иностранных слов греческого происхождения, 2000; Заимствования в русском субстатаре. Англицизмы (2004); Кочедыков Л.Г. Краткий словарь иноязычных фразеологизмов (1995). Грот 1876 (с.24), Щерба 1983, Букчина a mnohé jiné. Není jasné, co označuje index běžně používaný k odkazu pod čarou (s.31 za spojením *иноязычные вкрапления*).

Jazykový projev je nevyvážený, zvláště v zadání k úkolům (poslední kapitola) jsou mnohé prohřešky jazykového charakteru, např. ve formulaci úkolů na s.73 aj. (nesprávné použití předložek), graficky špatně či

nedbale zpracované tabulky, překlady aj. chyby (31, 39, 40, 43, 71, 72, 74, 79 aj.). Vyskytují se rovněž faktické jazykové nedostatky, např. autorka charakterizuje „тъ“ jako slovesnou koncovkou (s.56).

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):

Autorka pravděpodobně vedena snahou, „aby na nic nezapomněla“, zařazuje posouzení problematiky poměrně vzdálené stěžejní tematice, zbytečně obsáhle popisuje pojmy jako je azbuka, grafika, přejímky z různých období bez pravopisného komentáře apod. Vlastní zpracování stěžejní problematiky je poněkud chaotické a jeví se jako povrchní. Otázkám grafické interpretace, použití přejatých slov v současné době a stejně tak výuce cizích slov ve škole je věnováno v porovnání s jinými pasážemi poměrně málo pozornosti. V pořádku nejsou ani uváděné zdroje literatury.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

1. Vysvětlíte, v jakých případech se píše písmeno “э”, a kdy “е”?
2. Kterým principům pravopisu popisovaným v práci nejvíce odpovídají přejímky v současné době?
3. Odkud jste převzala pojem transplantace a jak jste jej vysvětlila žákům při hodině (viz ukázka vyučovací hodiny).

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA :   dobře

Datum: 24.5.2015

Podpis: